

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Duminec'a, Fôiea una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 40 doideceri, or 3 galbini mon. sunatória. Se prenumera la postale c. r., si pe la DD. coraspondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari séu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 75.

Brasiovu, 2 Oct. 20 Sept. 1864.

Anulu XXVII.

MONARCHIA AUSTRIACA

Dela diet'a Transilvaniei.

Siedinti'a din 21 Sept. Premitemu ca incheierea sied. trecute, dupa-ce mai vorbira vreo cativa oratori, se facu cu caderea propunerii dn. Zimmermann si cu incheierea desbaterei gener. Adi se luà inainte desbaterea speciale si anumitu § 1 despre curtea casativa in Vien'a. 90 de membri presenti. Galeriele pline cá neci odata. Dupa primirea titlului Herbert propune, cá se ne aruncamu in braciulu curtii casative din Vien'a. — Dn. Vajda se dechiara in contr'a amalgamisarii cu curtea casativa din Vien'a si propune, cá fienduca i s'a respinsu propunerea facuta la desbat. gen. se se sustiena conclusulu dietei asia, cum se facuse, ad. scaunulu oficiului se fia in patria, dovedindu, cá si mai inainte, acesta necesitate. Dn. Puscaru combate si pe unulu si pe altulu si apera propusetiunea regimului. Dr. Ratiu aperandu sustienerea principiului de autonomia facia cu centralismulu din mai multe puncte de vedere se lupta pentru scaunulu oficiului in tiéra. Zimmermann pentru Vien'a, L. V. Poppu Esc. refrange argumintele contrarie propositiunii regimului. Salmen pentru prop. lui Herbert; Moga, Balomiri, Vlása, Baritiu, Acsente, Popea pentru prop. lui Vajda. Ep. Fagarasi, Gul, Popoviciu, Alduleanu si ref. Dr. Trauschenfels pentru propusetiunea regimului. La votisare cadiu si prop. lui Herbert si a lui Vajda si remase prop. regimului cu scaunulu in Vien'a.

CUVENTAREA lui Acsente Severu in siedinti'a din 21 Sept. „Multu onorate dle presiedinte! Onorata casa! „Navita de ventis, de tauris narrat arator.“ S'a vorbitu, on. casa, din partea celor mai straluciti oratori din totu feliulu de punctu de vedere, s'au intrecutu cei mai buni juristi ai patriei a aduce arguminte vechi si noue pentru stramutarea tribunalulu supremu la Vien'a si pentru asiediarea lui in patria. Ne au doveditu centrulu si ne au adusu atatea dovedi frumóse inainte, in catu punundune in punctulu lui de vedere, aru trebui se le subscriemu si noi. S'au straduitu autonomistii de si cu mai pucine arguminte, dara cu carti batrane au doveditu, ca si ei au dreptu (ilaritate), pana si preotimea cu crucea in frunte si cu man'a pe peptu s'a luptatu, cá se dovedésca autonomi'a patrii, asia in catu mie, care nu sumu juristu, neci politicu, neci preotu nu mi-au remasu nemicu, de catu se vorbescu cev'a la obiectulu dilei din privinti'a economiei nóstre rurale, industriei, comerciului si negotiului, si déca cumuv'a nu voiu osteni atentiunea onoratei case, si ceva despre economi'a de statu.

Onorata casa! Eu din cei mai teneri si mai crudi ai mei ani am fostu centralistu si m'am luptatu pana la picatur'a de sange pentru centralisatiune. Eu amu fostu copilulu acel'a, onorata casa, care in an. 1848 am prochiarnatu constitutiunea austriaca, de pe tribun'a Blasiului pentru Ardealu; eu am fostu tenerulu acela, care si dupa caderea acestei constitutiuni am primitu slusba séu oficiu dupa limb'a mai nóua, in regimulu centralisticu, si si acumu, cá totudeun'a 'mi place centralisatiunea; dara nu vréu se vorbescu de-

spre asemenea lucruri, pentru-ca s'a vorbitu fórte multu si cu destula ghibacia.

Eu vréu se privescu lucrulu numai din punctu de vedere alu economiei nóstre rurale si credu dloru, ca voru fi fórte multi de acordu cu mene, cari voru dice, ca pentru economi'a, comerciulu si industria nóstra e fórte multu, candu se varsa in tiéra 100—200 de mii floreni pe anu, candu totu acestea dóue sute de mii, care déca onorat'a casa nu aru crede, ca se varsa la unu tribunalu, cá de care ne e vorb'a, eu m'asiu incercá a demonstrá; si care pentru o capitala cá Vien'a nu e nemicu, e o picatura de apa in marea cea mare (ilaritate). Pentru-ce nu inflorescu economi'a, industri'a si artele la noi? Pentru-ca nu au statu neci-odata in proportiune drépta datulu cu luatulu, venitul cu capatatu séu darile cu capatarile. Si déca in budgetulu de astadi se vede, ca monarchi'a séu statulu cheltuesce mai multu de catu iea din Ardealu, acést'a multu onorate dle presiedinte si onorata casa, vine de acolo, ca de si nu partea intréga, dara cea mai mare a averii nóstre, precum sunt cupónele si interesele obligatiuniloru de statu, nu mai sunt in manile nóstre, nu se mai afla in tiéra.

Asia dara dloru, déca vremu, cá si Ardelenii nostrii se incépa a ara cu pluguri de feru, precum ara in celelalte provincii, fóra cá se fia nevoiti a scurmá pamentulu numai cu unu pluguti de lemnu si déca voimu, cá industri'a nóstra se se póta compará bateru cu Gräussleriele din Vien'a (ilaritate), atunci cu man'a pe cugetu fóra se disputamu dreptulu corónei, carei noi neci-odata nu neamu opusu, avemu dovada destula, cá tribunalulu supremu judiciale se 'si aiba resiedinti'a s'a in Transilvani'a. Dara, dloru, se privimu obiectulu acesta si din punctulu de vedere alu economiei de statu. Eu dicu acum de mene, ca sum copilu, si ca candu e vorb'a despre economi'a statului, me pricepu de totu pucinu, pentru-ca impregiurarile si educatiunea, de care amu avutu parte, nu m'au ajutatu se potu face aceste studii dupa cum amu vrutu se le facu, si póte ca in cele din urma ér' le voiu dice, voiu fi de risu la multi, dar' ceea ce e de risu pentru barbati, pentru copii cá mene e fórte seriosu. Scimu dloru, ca statulu nu duce actele pe posta gratis, ci platesce cá si noi de pondu si de milu; dara se va dice, ca cu transportarea actelor se se faca cu o suta séu dóue cheltuiala mai mare, acésta ar' fi o bagatela si nu se póte pretiui acolo, unde se cheltuescu cate o suta dóue de milióne. — Mai vine aceea, ca Mai. S'a dupa cea mai buna vointia nu va pune presiedinte, consiliari, actuali, directori si alti amplotiati lá tribunalulu supremu totu ómeni, cari voru se inaintedie in rangu, ci va trebui se caute si se puna pre cei mai vrednici; prin urmare la acestia trebuie se le dè despagubire de mobillii si cheltuiala de drumu, si asia se voru cheltui celu pucinu dóue dieci mii floreni acum prim'a data, cari socotiti cu interese de 5% ne dau o mie pe anu, si amu avé o economia de 12 sute.

Mai este si alu treile lucru, pentru care trebuie se cheltuésca statulu. Mai are se vina dela curtea transilvana locata in Vien'a de dóue séu trei ori pe anu cate unu comisariu (déca voiu fi cunoscundu eu bine

institutiunile judiciari) asia cate unu comisariu, care se cerce si visitese lucrarile celorlalte tribunale subordonate in tíera, ce érași merge pe cheltuél'a tierii. A-ci é' se sootimu 300 cá cheltuiala pe anu, éoa ca avemu 1500 fl. lepadati (ilaritate), si in momentul acela, in care póte veni tempulu — si nu e departe, — in care noi spre intarirea nóstra si a tronului se vremu a ne oferi chiaru si diurnele (o mie cinci sute de fiorini inea sunt bani).

Mai vine dloru inea unu punctu de vedere, séu cum asi dice de desecare a poporului nostru; a-ci vinu desecarile, pe care de ai luá totu narcoticulu din tóte spetieriele Ardélului si selu dai la partile litigante, cá selu bè, nu póte se le liniscésca, sele adórma, ele vrendu, nevrendu trebue se mérga pasu de pasu pe urm'a acteloru, dela care ascépta castigu, séu paguba. Nu este lege dloru, cá se póta opri pe parti se nu faca acést'a, candu au se castige séu se pérdia 1000, 10.000, 20.000 fl. Eu sciu, ca codicele civile opresce, cá partile se se póta intielege cu referintii, dara si dvóstra sciti aceea, ca cu referintii te poti intielege si mediatu prin advocati, prieteni buni (ilaritate), si ómeni bine platiti. Se punemu dloru, ca se ducu numai o suta de parti litigante la Vien'a pre anu, se socotimu cheltuelele loru in oolo si incóce si éoa dloru vomu aflá unu altu isvoru mare, care 'lu stórcemu noi din pungile nóstre, cá selu bagamu in pungile englesiloru si francesiloru (ilaritate), ca-ci la ei sunt drumurile de feru. Sciu eu pré bine ca statulu a garantatu acestor'a interesele de cinci la suta, dara ceea ce a garantatu statulu intregu se platimu numai noi ardelenii?!

Apoi érași dloru vine curios! cá pe candu Mai. S'a a datu croatiloru dicasteriulu, ce mai nainte nu l'au avutu, nóue se ne iè si ceea ce amu avutu, totu acela bunu monarchu si totu acela ministeriu, totu in acelasi tempu? Dloru! nu cumv'a meritele nóstre se se pretiuesca mai pucinu, de catu ale croatiloru, cu carii ne amu luptatu totu pentru aceea cauza? Nu dloru, numai republicele au despretiuitu meritele si pre cei mai bine meritati cate odata iau esilatu; monarchiele totudeun'a leau pretiuitu pre acestea si pre cei meritati iau decoratu si remuneratu dupa potintia. Eu socotescu, cumca barbatii de statu ai Austriei n'au uitatu istori'a asia de multu, si credu, ca prin motivarea legii acesteia vréu se ne puna mai multu la proba, vréu se véda, ca pana la ce gradu de maturitate au ajunsu diet'a Transilvaniei, pentru-ca la parintii cei buni nu le place totudeun'a de copii, cari totu tacu si asculta, ci mai multu de cei ce mai resonédia cate odata. —

Mai este inea si unu altu punctu de vedere, care merita unu picu de luare a minte a nóstra. Acesta este, ca regimulu si guvernulu Mai. Sale nu este infalibilu. — Se punemu, ca acestu regimu, acestu gubernu alu Mai. Sale si oorón'a are cea mai sincera si mai curata bunavointia pentru tíer'a nóstra si pentru viitoriulu ei, candu vré s'a fia tribunalulu nostru supremu locatu in Vien'a. Dar' noi scimu dloru, ca au avutu acést'a coróna si gubernu alu Mai. Sale intentiuni bune de multe ori, si totusi s'a insielatu. Asia dloru se nu ve superati a ne aduce a minte de starea, la care amu fostu ajunsu acuma 16 ani. Candu Mai. S'a deduse tóte drepturile unei alte natiuni mai numeróse, mai stralucile de catu noi sasii si romanii si pre noi neau indreptatu la grati'a acesteia, cá pre slugi la stapani, amu avutu curagiu a face atunci opositiune si Mai. S'a totusi nu au luat'o in nume de reu, nu amu cadiatu in disgratia (ilaritate)!

Astadi dloru, credu ca si Mai. S'a e plecatu a lasá tribunalulu supremu in patri'a nóstra, candu va sei ca meseriasii nostri au ajunsu la starea de cersitu si pre longa tóta munc'a, silinti'a si economi'a loru sunt siliti a trece preste Carpati multi! Pe candu bietulu plugariu, care ori si cum se fia calificatu de puturos si betivu, eu l'amu vedintu totudeun'a si 'lu vedu si acum, ca se scóla in resaritulú scérlui si lucra pana ser'a si totusi nu póte se 'si platésca darea. Se nu credeti, dloru, ca acést'a o facu romanii, ungunii si sasii nostri cá demonstratiune, precum au fostu facut'o aristocrati'a ungunésca in anii treouti. Nu, dloru, candu va fi cucurudiulu numai cu 40 de cr. ferdel'a, graulu numai cu ceva mai scumpu, debue se 'si venda unu plugariu 100 de ferdele, totu productulu lui, pana se faca 40 fl. catu are se dè dare, neplătirea dara nu vine din vóia de demonstratiune, oi numai din lips'a baniloru. Pe candu erau amplotiati cei centralisti in tíera se bucurá tíera de o alta sórte. Nu erá unu orasielu in tíera catu de micu, in care se nu se fia versatu 5, 10—20 mii fl. pe luna. Atunci incepuse economi'a, industri'a si comerciulu a luá altu sboru, si Dómne sante, cum plange lumea din afara dupa sistem'a de atunci; pentru-ca erau bani in tíera (ilaritate).

Acestea sunt, onorata casa, motivele, care m'au indemnatu pe mene a vorbi la obiectulu dilei de astadi pentru re-tienerea tribunalulu supremu in tíera, si de cumva in cuventarea mea voiu fi vetematu ori superata pe cineva, ori voiu fi fostu prea lungu, me rogu de iertare, de alta data me voiu stapani si mai multu.

De óre-ce eu articululu de lege nu potu alu primi cum l'au tramisu regimulu Mai. Sale in diosu, nu voiu puté ajunge, cum au disu alu doilea dn. oratorn in siedinti'a de astadi, cá se 'lu primimu, ca e numai concessiune peruta. Imi pare reu de dn. Puscariu, ca vré se faca regimulu concessiuni parute.

Dloru! Déca e vorb'a se facemu concessiune, se o facemu acést'a la vedere si nu paruta, ca-ci pentru mene celu pucinu acést'a e unu lucru de rusine. Si asia eu dicu, cá noi se facemu guvernulu Mai. Sale nu numai concessiuni la vedere, dar' candu va fi de lipsa si cele mai mari jertfe séu sacrificii si se ne rogamu, cá Mai. S'a se ne faca nóua concessiune adeverata, cá banisiorii, carii se cheltiuescu cu privire la acestu tribunalulu supremu, se remana la noi in tíera. (Bravo! Se traiésca!) —

— (Fragmentu din o scris óre privata). 27/9. . . . Comisiunea de 24 membrii se ocupà in vreo 16 siedintie lungi si grele cu impartiel'a tierii. Vreo patru din acelea au fostu fórte ferbinti. Credu ca mane i se va pune capetu. Romanii din comisiune se afla in minoritate; eara cei trei membrii ungaro-secui votésa mai totudeauna cu membrii sasi, ceea ce nu trebue se surprinda pe neci unulu carele cunósce bine trecutulu acestei tieri si alu popóreloru ei; eara Gazet'a din partea s'a o a prevediutu acésta si o a spusu de nenumerate ori, inse cei carii o au spusu, au fostu condamnatu la rol'a nenorocitei Casandre, carei nu 'i credea nimeni. Numerele de „tíera sasésca si tíera secuiésca“ facu cele mai mari dificultati, pentru-ca de si acelea numiri nu mai dau pe viitoru neci nu felu de dreptu exclusivu nationalu si cu atatu mai pucinu vreo preferintia, de si regimulu a dechiaratu mai adeseori, ca elu asia ceva neci ca va suferi; pre cum nu suferi in Ungari'a la Cumania major et minor, la Iazigi'a, Banatu, Voivodin'a etc., totusi romanii nu se incedu si se opunu din tóte poterile si se crede ca voru pasi la dieta cu votu de minoritate. Ci de voru mai veni inea numai vreo 4—5 unguni, apoi romanii in asemenea oestiune voru remané si in dieta in minoritate (!!), din cauza ca ungunii se tienu cu mare pietate inea de suvenirele istorice acolo, unde drepturile istorice nu mai potu fi respeptate.

Mane se va continua in siedintia publica representatiunea in caus'a recrutarii, cum si vreo trei articuli remasi din legea electorala. Se apropie apoi proiectulu finantialu cu cei 71¹/₂ cr. la fior. Credu ca acésta cestiune va esi fórte interesanta. — Intr'aceea locuitorii se se nevoiésca a 'si plati restantiele de contributiune cá se soape de executiunile militare, de care altumintrea necidecum nu voru scapa. Despre actele dietale ve pociu spune nu mai atata, ca celea ce vorbescu si facu de es. astadi, abia se potu tipari, la 4--5 septemani, é' nu in 20 de óre, cá ale senatulu imperialu. De altumintrea acelea tiparitari sunt relative fórte multe, din cauza ca noua ardeleniloru inea ne place a vorbi preste mesura multe, in catu déca gazetele romanesci ar' esi de siepte ori pe septemana si totu nu le ar' poté reproduce pe tóte.

Brasiovu 28 Sept. Astadi se desjustitià aici unu oiganu Székely Mihály, dupa cum marturisi, elu dela Apati'a prin spendiurátore, care si o meritase prin mai multe fapte nelegiuite si in urma prin unu omoru crancenu. De acestea spectacule triste una ingrigire de scóle si beserica mai de aprópe aru fi in stare a ne feri; spandiuratulú inse neci cruce nu 'si soia face, neci scól'a neci beserio'a nu o a cercetatu, neci soia de ce relege se tiene. Se damu crescere morala prin ingrigire de scoli la totu sufletulu, fratiloru, ca altufeliu noi vomu respunde inaintea tribunalulu cerescu asemeni casuri triste. —

— 30 Sept. Garnisón'a de aici, batalionulu c. Mazzucheli s'a schimbatu cu batalionulu br. de Kellner.

Dela Clusiu se scrie cu datu 22 Sept. cumca dela presidulu reg. gub. transilvanu s'a emis unu cerculariu alu carui cuprinsu tientesa la traciarea mai multoru rami de drumu de feru, cari se se impreunese cu drumulu de feru celu capitalu si acésta traciare s'a incredintiatu inginerulu Fr. Kosda, ad. dela M. Ludosiu preste Tohát, Zau, Balda, Budatelecu, Sangeorgiu, Arocolia si Besineu la Bistriti'a, 2-lea M. Ludosiu preste Hadrévu la Belgradu, 3. alta la M.-Osiorheiu, 4. dela Tohát preste Berkenes si Sovat la Köteland, 5. de aici peste Jucu, Apahida la Clusiu, 6. dela Köteland peste Boncid'a la

Gherl'a, 7. dela Sabiiu pe la Agnit'a si Rupea. — In adeveru dela Aradu la Alvinti si Belgradu, loculu strategicu, se lucra cu tota intetirea, ér' acéste sunt incercari preliminare. —

Senatulul imperialu se va aduna in sesiune in 8 Noembrie. —

Sabiiu 10 Sept. Ore-cari corespondenti, mi se pare doi (— u si-ru in Nr. 69 alu Gazetei), se aflara indemnati, nu numai a reportá despre esamenulu nouei scóle de fetitie (cum le dicu) din Blasiu, ttenutu Dumenea in 7 Aug., ci si a critisá metodulu ce s'a oserbatu, si natur'a obiecteloru ce s'au invetiatu in cursulu sem. II. a. o. (Martiu, Iuliu), adaugundu si unu planu de invetiamentu, mai acomodat, dupa cum se paru o crede, starei si conditiunei natiunei romane.

Eu nu voliu se apasu neci tonulu, cu carele s'a scrisu acea recensiuine, de si e maiestrosu, neci impresiunea, ce potu se produca atari recensiuini, scrise in atare tonu, asupr'a publicului, si chiaru asupr'a acelor'a, catra cari se adreseza admonitiunile, ce le impartu disii corespondenti. Singuru, ce asi avé de oserbatu in acestu respectu, este nouetatea scólei acestein, carea chiaru din asta consideratiune ar' meritá una mai delicata crutiare, de nu cumva disii corespondenti sunt de credintia, cumca tóte inceputurele nesmentitu au se fia cu totul perfecte, cá Minerva sarindu din capacin'a lui Joie. Intentiunea mea este numai a rectificá unele aserte eronie, cari nu sciu, de ca intru adensu au intratu in citat'a recensiuine, au dór' numai din erore.

Se imputu mai antaniu invetiatoriesei, ca de ce vorbesce cu scolaritiile acum romanesce, acum magiariesce s'au germanesce, si de ce nu totu numai romanesce? din causele, ce le amentesce. — Ci corespondentele póte fi, ca nu scie, cumca in acea scóla se afla nu numai romane, ci si magiare si germane, si ce e mai multa, inca si una evreica si una cigana. Si acum, intrebu, cu ce cuventu póte pretende corespondentele, cá invetiatories'a se nu vorbesca cu magiar'a magiariesce, si cu cea germana germanesce, ba chiaru si ciganesce cu cigan'a déca ar' sci, ci numai romanesce? Si unde e calcatu prin ast'a interesulu nationale romanesce? De altumentrea inca, gramatec'a limbei romane nu e asemnata invetiatoresei, ci profesorului ajutatoriu. Ér' invetiarea limbei magiare si germane nu e defipta in asta scóla dupa placulu invetiatoresei, ci dupa planulu de invetiamentu aprobatu atatu prin ordinariatulu metropolitanu, catu si prin in. c. r. guberniu. Cu tóte astea, lasu in judecat'a publicului romanu, déca e in favórea, au in contr'a intereseloru nationali, a se invetiá in scólele romanesce si cealalte dóue limbe ale patriei, si déca romaniloru nu póte fi liertatu a invetiá alta limba de catu numai cea romanésca.

In catu mai in colo pentru lucrurele de mana, in adeveru e lucru de mirare, déca cineva s'ar' aflá, carele se se supere de multimea obiecteloru, ce s'au lucratu in asia scurtu tempu de man'a scolarieloru, si s'au espusu in sal'a esamenului publicu, — candu din contr'a, dupa parere-mi, mai multu ar' cadé se se bucre, mai alesu considerandu si elegantia aceloru lucrure fine, care pctu se sierbesca numai spre laud'a invetiatoresei si a invetiaceleloru. Celu pucinu io in decursulu atatoru ani, ce amu petrecutu in pulborea scolastica, nu am mai intempnatu, neci am mai auditu facundu-se asemene mustraru. Negligenti'a dá, ci diligentia se fia candu va si tnde-va obiectu de mustraru, nu s'a mai auditu de candu stá lumea. Ce aru mai dice inca atari mustratori, déca aru sci, ca afara de lucrurele espuse, s'au lucratu totu in acelu tempu si totu de acele manutie inca si alte mai multe, ce nu s'au espusu, si anume vestimentele de portatu, ce si le au cusutu totu scolariele dupa croitur'a invetiatoresei.

Apoi corespondentelul neci ca i placu atari ocupatiuni, oi ar' dori, cá scolariele se se invetic a croi si cose lucrure de casa, si numai de casa. Asia este, lucrure de casa, inse nu in intielesulu, ce le dá corespondentele, cá si candu de lucrurele de casa s'ar' ttené numai camesi'a, ili'a, si alte asemepia, ér' totu ce se tiene de viati'a mai elegante, ar' fi se se eschida din scólele fetitieloru. Inse fora a me demite in discusiunea principiale asupr'a acestui obiectu, carea nu are aicia locu, insemnesu numai atat'a, ca scopulu acestei scóle neci de cum nu póte fi unilaterale numai pentru cerentiele vietiei clasei de mediulocu, ér' nu si pentru ale clasei mai elevate ale societatei.

Ce mai doresce in urma corespondentele, cá copilele se se invetic si a fierbe si a cultivá legumile, are totu cuventulu, numai catu aste dóue ramure ale invetiaturei mai antaniu nu potu fi obiectu de esame, celu pucinu de asta data nu au potutu fi, mai alesu a dóu'a, pentru-ca la fiertu si legumaritu inainte de tóte sunt de lipsa cocna si gradina,

de cari inse nu mai voliescu a scrie aici, déca sunt — nu sunt, si cum sunt déca sunt. In catu pentru gradina, lucrulu va fi mai liusioru, déca comunitatea Blasiului va ingrigi mai antaniu, precum sperezu, se se inchida de tóte laturele, oá se nu calce galinele si vitele veciniloru legumile, cum s'a templatu in estu anu. Mai a nevolia inse este pentru cocna, carea chiaru si candu ar' fi impreuna cu camara, cum nu sunt, la fiertu totu ar' mai lipsi si materialulu, carele érase nu sciu, déca invetiatori'a ar' fi detoria alu procurá dintru alu seu, au nu.

Atat'a la pretensiunile, si erorile din corespondenti'a amentita. T. C.

UNGARIA. Propaganda limbistica si noi? In comit. Novigradului se aflá inca inainte de an. 1848 una reuniune numita: „Nemzeti intézet“ cu scopu de a propaga si lati iubirea si simpathi'a limbei magiare, cu daruiri de premiuri la fideli ecsecutori in oas'a acésta, de atunci remase in neactivitate; acum inse cu concessiune mai inalta ér' isi incepù activitatea; si in Balasa Gyarmath isi si ttenù adunarea generala, la care se afla inca in fondulu societatii 20 mii fiorini, cu care 'si re'ncepe activitatea s'a cea atatu de multu nationala. — Óre se afla vreo Reuniune si pentru propagarea egalei indreptatiri de limbe in monarchia? — Ce diceti fratiloru din Ungari'a? —

Dar' óre noi ardelenii unde ne aflamu cu limb'a? Óre oficialii? cati scriu romanesce in oficia basati pe legea de egal'a indreptatire a limbeloru, care e confirmata si publicata? Dar' óre e ea si sanctionata cá se deoblige pe toti? Si déca e, se afla in adeveru publicata si cum?! Ca noi pela Brasiovu si in multe locuri nu scimu nemica de acea publicatiune neci prin beserici neci prin comune. Óre s'a alaturatu ea la legile patriei si óre o observéza cineva?! Datine respunse scurte de prin tóte partile, se nu mai tremuramu; si apoi se ne cunoscemu celu pucinu si pe barbatii, cari scriindu romanesce in oficia nu comitu atentatu asupr'a dreptului acestui delicatu si alunecatoriu!! Pana ce o lege nu e sanctionata, neci ca obléga pe neci o parte a legislatiunei si neci ca potemu pretinde observarea ei; si totusi cu cata oftare astépta romanulu de pe tóte locurile cá se scapamu odata de frigurile, care ne tortura pentru intardiarea sanctionariiei?! Cui placet obliviscitur, cui dolet meminit. Se póte, ca inaltulu regimu nu scia de torturele nóstre si deacea nu supune mai ingraba preanaltai sanctionari artic. de lege pentru limba! Póte ca 'si are resónele sale, inse resonulu resóneloru ar' fi, cá séu se midiulócésca sanctionarea séu se ne linistésca cu descoperirea planeloru ce le are cu cobeza de intardiare. — Va sosi art. de lege pentru alegere la senatulul imperialu sanctionatu si noi aici nu avemu neci legea de limba sanctionata, apoi ordinea dietala séu legea de alegere cu censulu de 8 fl. storsu cu grea lupta in dieta neci ca se tramise inca spre confirmare! — Ve rogamu fratiloru dela dieta se grabiti a ne mediuloci o stare definitiva, ou intetirea lucrariiloru, ca tremuramú, ca va veni si alta dieta, care va vré se defaca ce ati facutu, d. e. si censulu de 8 fl. ilu póte urca la 30 si atunci, ce ne folosescu desbaterile cele lungi amanatóre?! En blocu primite tóte mai multu ne ar' prinde, de catu pe catu ne va strica traganarea!? Nu ne parasiti, nu treceti preste Rubiconu dandu cu petiorulu contielegerei solidare premergatóre; si inainte de ce ar' inceta sesiunea acésta a dietei mediulocitine, pentru Ddieu! celu pucinu sanctionarea art. d. lege pentru limba si ordinea dietala, ca altufeliu lealitatea nóstra facia cu regimulu remane pre indelungu nu numai nepremiata, ci cá o masina usata chiaru si necrestata! — D'acestea suspina romanii, infioranduse de calea racului! —

AUSTRIA. Vien'a 22 Sept. Maiest. S'a imperatulu s'a reintorsu in 20 séra din Ungari'a in Schönbrunn si astadi venindu in resiedintia binevoi a primi audientia.

Conferintiele dano-germane nu voiescu neci de catu a se mai intruni, ci numai afara de conferintia se inschimba convorbirile si negociatiunile; parese, ca se astépta sosirea lui Lord Clarendon, ministrului englesu, care vine la Vien'a spre a face vre o inercare la desourcarea intrebatiunei de pace séu resbelu. — Tocma sosi si conferésa.

In privinti'a incordariloru conservatistiloru mag. de a se intielege cu constitutionalii imperiali diurnalele vienesse nu 'si pré apromitu multu succesu. —

(Nesegurantia mare in Vien'a). Chiaru „W. Z.“ gazet'a imperatésca reportésca, cumca in Vien'a si anumitu in giurulu resiedintiei s'au fórte imultitu nelegiurire in contr'a securitateri de persóne si de avere asia, in catu devenira periculóse. Din caus'a acést'a la locutienti'a Austriei inf. s'au ttenutu consultari comisionale, la care se chiamara si orga-

nele politiane, spre a aflá mesurile cele mai potrivite la întrebuintiarea celei mai combinate energie, cá se se impedece cutediarea cea peste mesura in contr'a nesigurantiei publice. In adeveru si publica diurnalele vienease multe nelegiuri de furturi, de sparsete de casi, ladi, bolti, apoi in 2 dile se a-restara vro 26 de cersitori hotiosi. — Pana acum strigau diurnalele vienease, ca de acestea nesecurantie si nelegiuri se intempla numai intre popórele cele mai crude, necultivate, care nu sciu deosebi intre alu meu si alu teu. Óre ce voru dice acuma despre atacurile securitatii publice si ale proprietatii atacate chiaru in Vien'a cea culta? — Se fimu dar' drepti unii altora si se tienemu, ca si airea numai de asemeni drojdii de poporu se ataca securitatea personale si a averei, cá si in Vien'a, Parisu si Angli'a, ér' popórele 'si au si Catonii si Phocionii sei, cari nu potu suferi pe cei ce si recescu gur'a cea nespalata defaimandu popóre, pentru drojdiile lor. —

Cronica esterna.

Lucru mare face lumea si diurn. din Conventiunea de 15 Sept. facuta intre Franci'a si Itali'a, ratificata si impartasita si SS. Pontificelui romanu, care aflá complacere incatava si in Vaticanu. Pana candu vomu vedé conventiunea publicata in „Monitoriu“ se mai scimu, ca ea se esplica in tóte partile. Germanii pórtá frica, ca ea are si parti secrete de aliantia ofensiva si defensiva intre Franci'a si Itali'a spre a contrabilancia aliantia nordica 'si intelnirile monarchiloru la Kissingen, si ca Veneti'a nu va fi remasu uitata in conventiune. Austriacii nu credu, ca n'ar' fi indreptata si in contr'a Austriei pentru Veneti'a. Anglii incuviintiesá si lauda conventiunea, fiendu-ca vréu, cá se iésa odata francii din Rom'a, ca ei apoi mai lesne potu aduce confusiuni pentru puterea temporalá a Papei. Italianii inse, garibaldistii si mazzinistii nu se multiamescu neci cu stramutarea capitalei din Turinu la Florenti'a, ca li se amenintia perspectiv'a de a lua Rom'a, neci cu obligarea regimului de a apera statulu Papei de invaziuni, ca li se suia regimulu pe gutu luandule tóte speranti'a la Rom'a si Veneti'a si la órce actiune a partitei actiunei, vrén inse, cá francii se parasésca Rom'a catu de curundu, cá se póta lucra.

Tu multulu, ce se facú intre trupele regimului cu partit'a conservativa unita cu mazzinistii si garibaldistii si toti industriarii din Turinu, indata ce audira de conventiune si mutarea capitalei la Florenti'a, costá si viétia de vr'o 26 ómeni, costá demisionarea ministeriului prin regele cá unulu, ce ar' fi ajutat astufeliu de demustratiune. L'amarmora, gen. si fostulu min. se insarcinà cu compunerea altui ministeriu si de se si compuse tumultulu prin trupe, elu totusi a jideritu tóta partit'a actiunei de prin tóte locurile, in catu e teama, ca Itali'a se va cufunda intr'unu abisu de resbelu civilu, si apoi vai de cei invinsi! Atata mai astépta crancaii de tóte laturile. —

Franci'a vré a mediuloci recunóscerea regatului Italiei, din partea Austriei si Prusiei, candu estia voru vre dela ea recunóscerea statului nou Schleswig-Holstain, si pentru acésta a grabitu cu conventiunea, cá se ésa si Itali'a cu ea inainte, se se recunósca faptele complinite: déca tie si mie. In 25 s'a tienutu in Parisu consiliu ministerialu indata dupa ratificarea conventiunei in 20, in care s'a decretatu a se tramite soli la curtile interesate la acésta conventiune spre a da desluciri verbale. Se orede, ca si la Vien'a se va tramite, unde Clarendon amicu lui Napoleon inca va pone cuventu, — dór' pentru repausarea tract. dela Zürich si recunóscerea reg. Italiei. — Noi atata stórcemu din tóte alarmarile acestei conventiuni. —

Novissimu. Sabiiu 30 Sept. (Fragmentu). In siedinti'a de astadi diet'a priimi si restulu representatiunii adreseate in numele tierii catra Mai. S'a cu scopu de a mediuloci cateva reforme esentiale in legea despre intregirea armatei, eara mane i se va da si a treia citire, in care e datiu'a de a se face óresi-care corecturi numai stilistice, apoi se va si substerne in susu prin comisariulu regescu.

Totu astadi se publicà si legea sanctionata de Mai. S'a privitóre la prescurtarea formalitatiloru sanctionarii pe viitoru.

Mane earasi se va lua inainte restulu \$\$-loru din legea electorala.

Cu proiectulu de impartiel'a tierii ér' s'au incurcatu itiele. —

(Credú, ca unii l'ar' maná si la calendas graecas.) —

PUBLICARE DE CONCURSE.

Intru urmarea si in intielesulu conclusului adunarei generale Asociatiunei transilvane tienute la Hatiegu in 1—2 Augustu a. c. siedinti'a II p. subscrisulu comitetu publica prin acest'a concursu pentru urmatórele stipendie scolastice:

1) Dóue stipendie de cate 300 fl. v. a. destinate pentru ascultatorii de facultatea filosofica la Vien'a, spre a se pregati de profesori gimn.

2) Siése stipendie de cate 100 fl. v. a. destinate pentru 6 ascultatori de drepturi ori unde in monarchia.

3) Siése stipendie de cate 50 fl. v. a. pentru 6 scolari din clasele gimnasiale superiori.

Terminulu concursului se defige pre 1 Noembre a. c. calendariulu nou.

Aspiratorii la susu-numitele stipendie, voru avé pana la defiptulu terminu a-si substerne la comitetulu Asoc. transilvane petitionile sale, prevediute: a) cu atestatu de botezu, b) cu testimonia scol. despre progresulu in studia, cum si despre portarea morala, in urma c) cu testimoniu demnu de credintia, despre lipsirea mediulóceloru materiale spre a poté continuá cursulu invetiatiiloru.

Acei concurenti inse, carii s'au bucuratu si in anulu scolasticu trecutu de usuarea vreunui stipendiu alu Asociatiunei, au numai de a se legitimá despre purtarea s'a morala, cum si despre progresulu in studia facutu in anulu trecutu. —

— Altu concursu se publica la unu stipendiu de 50 fl. v. a. destinatu pentru unu t'neru romanu, carele voiesce a se perfectiuná in art'a stenografiei.

Concurentii la acestu stipendiu, au de a-si tramite concursule sale prevediute cu documentele necesari, la comitetulu Asoc. transilvane, pan' in 1 Maiu c. n. 1865.

Din siedinti'a comitetului Asociatiunei transilvane tienuta la Sabiiu in 6 Septembre 1864.

Nr. 2355 Copia.

EDICTU.

Din partea cesaro-regiului consulatu austriacu din Galati cá tribunatu judecatorescu se provóca toti aceia, cari au de a face vre un'a pretensiune cá creditoru la mass'a remasa a lui Alexandru S. Stefanoviciu negutiatoriu in Galati, care repausá in Vien'a in 31 Aug. cá la judecatori'a acést'a se 'si insinué si se 'si dovedésca pretensiunile loru pe diu'a de 7 Noembre a. c., c. n., la diece óre inainte de amédiadi in persóna, ori pana la datulu acest'a se 'si dè in laintru petitionea loru in scrisu, pentru-ca nefacundu acést'a, déca cumva mass'a a-acést'a prin platirea afara a pretensiuniloru prescientiate se va slei, atunci celoru ce nu se voru fi insinuat, nu li se va mai respectá neci una pretensiune dela terminulu acel'a incolo, decatu in catu le compete vre unu dreptu de cautiune séu gagiu (zalogu).

Galati 6 Septembre 1864.

Dela c. r. consulatu austr. cá trib. judecatorescu.

2—3

Kiriatskovsky m. p.

Administrarea depusului

Fabricei de Chartia de Orlatu,

cu finea lui Octobre a. c. remane vacanta in piati'a acésta. Reflectatorii la acésta se invita cu tóta onórea a 'si indrepta ofertele sale privitória aici la fabric'a de chartia in Orlatu, posta Secelu, pana in 20 Octobre a. c. 1—3

Cursurile la bursa in 30. Septemb. 1864 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 51 cr. v.
Augsburg	—	—	115 „ 50 „
London	—	—	115 „ 90 „
Imprumutulu nationalu	—	—	78 „ 90 „
Obligatiile metalice vechi de 5 0/0	—	—	70 „ 10 „
Actiile bancului	—	—	775 „ — „
„ creditului	—	—	183 „ 40 „

Obligatii desarcinarii pamentului in 26. Septemb. 1864:

Bani 71.50 — Marfa 72.25